

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0826U004877

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 27-08-2026

Статус: Запланована

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Штефан Антон Павлович

2. Anton P. Shtefan

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 035

Назва наукової спеціальності: Філологія

Галузь / галузі знань: гуманітарні науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Філологія

Дата захисту: 27-08-2026

Спеціальність за освітою: 035 Філологія

Місце роботи здобувача: Організація відсутня

Код за ЄДРПОУ: 0000000000

Місцезнаходження: 00000, Київ, 00000, Україна

Форма власності: Змішана

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 16261

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Код за ЄДРПОУ: 02125585

Місцезнаходження: вул. Алчевських, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Код за ЄДРПОУ: 02125585

Місцезнаходження: вул. Алчевських, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 17.07.29

Тема дисертації:

1. Риторична elocutio у творі «Notij pięć. Ran Chrystusowych pięć» Лазаря Барановича
2. Rhetorical elocutio in Lazar Baranovich's «Notij pięć. Ran Chrystusowych pięć»

Реферат/анотація:

1. Дисертація є першим систематичним дослідженням риторичної elocutio в польськомовному пасійно-полемічному трактаті Лазаря Барановича «Notij pięć. Ran Chrystusowych pięć» (Чернігів, 1680). Попри тривалу присутність пам'ятки в науковому обігу, її риторичну організацію досі не описано монографічно. Уперше в українській філології тропи, фігури слів і фігури думки трактату проаналізовано в єдиній методологічно прозорій рамці на функційно-семантичному та композиційно-риторичному рівнях. Об'єкт дослідження – трактат Барановича як корпус актуалізації барокової елокуції; предмет – функційно-семантичні й композиційно-риторичні параметри тропів, фігур слів і фігур думки. Мета – створити систематичний опис елокуції на трьох взаємодоповнювальних рівнях із функційним розрізненням реалізацій і виокремленням власної авторської роботи на тлі конвенційного жанрового шару. Теоретико-методологічна основа Рамку дослідження побудовано на класичній риторичній таксономії (Цицерон, Квінтіліан, Rhetorica ad Herennium)

та її новітній систематизації у працях Г. Лаусберга, Є. Зьомка й М. Королька. Засадничими є три розрізнення: двоступенева архітектура елокуції (*ornatus in verbis singulis* – тропи; *in verbis coniunctis* – фігури); Зьомкове розрізнення парадигматичної та синтагматичної осей мови; і запропонована тричленна функційна вісь *amplificatio – intensificatio – imago passionis* як специфікація цicerонівських *officia* (*docere, delectare, movere*) для пасійно-медитативного жанру. Модус *imago passionis*, побудований з опертям на середньовічну містичну традицію та єзуїтську *compositio loci*, заповнює лакуну, яку класична тричленка для цього жанру лишала непокритою. Структура й основні результати Розділ I реконструює стан досліджень, інтелектуальну формацію автора (інституційний, практичний і лекторно-бібліотечний рівні) та генезу, композицію й жанр трактату; доведено, що концептистська густина твору – закономірний наслідок шкільно-практичної формації, а не індивідуальна манера. Розділ II розгортає двоступеневу теоретичну рамку й операціоналізовану аналітичну модель. Розділи III–V присвячено відповідно тропам, фігурам слів і фігурам думки. На тропологічному рівні (Розділ III) описано шість ядерних тропів (метафора, метонімія, синекдоха, перифраза, алегорія, катахреза), три допоміжні (антономазія, іронія, гіпербола) та чотири периферійні або відсутні (літота, емфаза, ономатопея, металепис). Фігури слів (Розділ IV) розгорнуто за поділом *per adiectionem / per detractationem / per ordinem*, фігури думки (Розділ V) – за поділом на контактні, опозиційні та наочнісні, з кульмінаційною апострофічною сюїтою. Аналітичний корпус налічує 105 риторичних реалізацій: 30 у тропологічному шарі, 51 у шарі фігур слів, 24 у шарі фігур думки. Кількісно-функційний баланс засвідчує перевагу функцій стиснення (*intensificatio*) і пасійної візуалізації (*imago passionis*) над декоративною ампліфікацією, що підтверджує тезу про функційну, а не оздобну природу барокової риторичної густини Барановича. Окремою наскрізною рисою постає слов'янорусько-польська білінгва – слов'яноруський код у польській графіці, що доповнює, а не дублює польську тропеїчну будову. Наукова новизна Уперше здійснено системне риторичне дослідження «*Notij pięć*»; запропоновано й верифіковано тричленну функційну вісь *amplificatio / intensificatio / imago passionis*; описано граматичну дугу *voce passiva* п *voce activa* в анафорі *dla mnie* як *imago totius oeconomiae salutis* (мовну реалізацію дуги *kenosis – exaltatio*); уперше системно проаналізовано чотирнадцятиланкову апострофічну сюїту з рефреном *Tchnienie polspolite* як композиційну кульмінацію твору; виокремлено слов'янорусько-польську білінгвальну вісь як структурно вмонтований риторичний код, через який пасійна медитація стає водночас антифіліоквістською маніфестацією.

2. The dissertation is the first systematic study of rhetorical elocutio in Lazar Baranovych's Polish-language passion-polemical treatise «*Notij pięć. Ran Chrystusowych pięć*» (Chernihiv, 1680). For the first time in Ukrainian philology, the tropes, figures of words and figures of thought of the treatise are analysed within a single, methodologically transparent framework at the functional-semantic and compositional-rhetorical levels. The object of study is Baranovych's treatise as a corpus actualising Baroque elocution; the subject is the functional-semantic and compositional-rhetorical parameters of tropes, figures of words and figures of thought. The aim is to produce a systematic description of elocutio at three complementary levels, with a functional differentiation of realisations and the identification of the author's own rhetorical work against the conventional generic layer. Theoretical and methodological basis The framework rests on the classical rhetorical taxonomy (Cicero, Quintilian, *Rhetorica ad Herennium*) and its modern systematisation in the works of H. Lausberg, J. Ziomek and M. Korolko. Three distinctions are foundational: the two-level architecture of elocutio (*ornatus in verbis singulis* – tropes; *in verbis coniunctis* – figures); Ziomek's distinction between the paradigmatic and syntagmatic axes of language; and the proposed three-part functional axis *amplificatio – intensificatio – imago passionis* as a specification of the Ciceronian *officia* (*docere, delectare, movere*) for the passion-meditative genre. The *imago passionis* mode fills a gap that the classical triad left uncovered for this genre. Structure and principal results Chapter I reconstructs the state of research, the author's intellectual formation (institutional, practical and reading-library levels) and the genesis, composition and genre of the treatise; the conceptist density of the work is shown to be a regular consequence of school-practical formation rather than an individual manner. Chapter II develops the two-level theoretical framework and the operationalised analytical model. Chapters III–V address tropes, figures of words and figures of thought respectively. At the tropological level (Chapter III), six core tropes are described (metaphor,

metonymy, synecdoche, periphrasis, allegory, catachresis), three auxiliary ones (antonomasia, irony, hyperbole) and four peripheral or absent ones (litotes, emphasis, onomatopoeia, metalepsis). Figures of words (Chapter IV) are arranged by the division per adiectionem / per detractioem / per ordinem, and figures of thought (Chapter V) by contact, oppositional and evidential types, with the apostrophic suite as the climax. The analytical corpus comprises 105 rhetorical realisations: 30 in the tropological layer, 51 in the figures-of-words layer and 24 in the figures-of-thought layer. The quantitative-functional balance demonstrates the predominance of the functions of compression (intensificatio) and passion visualisation (imago passionis) over decorative amplification, confirming the thesis that Baranovych's Baroque rhetorical density is functional rather than ornamental. A pervasive feature is Slavonic-Ruthenian-Polish bilingualism – a Church-Slavonic code in Polish graphics that complements rather than duplicates the Polish tropic structure. Scientific novelty For the first time a systematic rhetorical study of «Notij pięć» has been carried out; the three-part functional axis amplificatio / intensificatio / imago passionis has been proposed and verified; the grammatical arc voce passiva ▢ voce activa in the anaphora dla mnie has been described as imago totius oeconomiae salutis (a linguistic realisation of the kenosis – exaltatio arc); the fourteen-link apostrophic suite with the refrain Tchnienie pospolite has been systematically analysed as the compositional climax of the work; and the Church-Slavonic-Polish bilingual axis has been identified as a structurally embedded rhetorical code through which passion meditation becomes simultaneously an anti-Filioque manifestation.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Освоєння нових технологій транспортування енергії, впровадження енергоефективних, ресурсозберігаючих технологій, освоєння альтернативних джерел енергії

Підсумки дослідження: Новий напрямок у науці і техніці

Публікації:

- Геращенко О. М., Штефан А. П. «łazyk moy pouczytsia prawdi twoiey»: слов'яноруські вставки польською графікою у трактаті Лазаря Барановича. Актуальні проблеми філології та перекладознавства. 2021. Вип. 21, ч. 1. С. 153–158.
- Штефан А. Notæ de notionibus. Кілька уваг до назви пам'ятки XVII століття. Актуальні проблеми філології та перекладознавства. 2024. Вип. 30. С. 103–108.
- Штефан А. Od pamięci do afektu: typologia enumeratio w «Notiy pięć» Łazarza Baranowicza. Актуальні питання гуманітарних наук. 2025. Вип. 88, т. 2. С. 267–276.
- Штефан А. П. Контраст, що звучить і доводить: антитеза vs антитетон. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика. 2025. Т. 36 (75), № 4, ч. 1. С. 105–112.

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Впровадження не планується

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Маленко Олена Олегівна

2. Olena O. Malenko

Кваліфікація: д. філол. н., професор, 10.02.01

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Код за ЄДРПОУ: 02125585

Місцезнаходження: вул. Алчевських, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Зелінська Оксана Юріївна

2. Oksana Y. Zelinska

Кваліфікація: д. філол. н., доц., 10.02.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-7965-428X

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Код за ЄДРПОУ: 02125639

Місцезнаходження: вул. Садова, Умань, Уманський р-н., 20300, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Наєнко Галина Михайлівна

2. Galina M. Nayenko

Кваліфікація: д. філол. н., доц., 10.02.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-0485-5068

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Код за ЄДРПОУ: 02070944

Місцезнаходження: вул. Володимирська, Київ, 01033, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Кисельов Роман Євгенійович

2. Roman Y. Kyselov

Кваліфікація: к. філол. н., старший науковий співробітник, 10.01.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-6777-9229

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка Національної академії наук України

Код за ЄДРПОУ: 05417265

Місцезнаходження: вул. Михайла Грушевського, Київ, 01001, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Левченко Наталія Микитівна

2. Nataliia M. Levchenko

Кваліфікація: д. філол. н., професор, 10.01.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-7535-6330

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Код за ЄДРПОУ: 02125585

Місцезнаходження: вул. Алчевських, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Голобородько Костянтин Юрійович

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Голобородько Костянтин Юрійович

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Новолокін Антон Володимирович

Реєстратор

Юрченко Тетяна Анатоліївна

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна